

Kvam Herad
Grovgjelet 16,
5600 Norheimsund

Bergen 4. februar 2008

Høringsuttalelse til reguleringsplan for industriområde i Hansvågen på Neshalvøya i Kvam herad.

Norges Naturvernforbund (NNV) viser til Reguleringsplan og konsekvensanalyse for gnr 139 bnr 1 m.fl på Nærnes - Industriområde for skipsverft i Hansvågen med tilkomstveg.

Verdiene knyttet til biologisk mangfold og kulturlandskap er så store på Neshalvøya at en etablering av industriområde her ikke kan forsvares i forhold til samfunnsnyttene et slikt inngrep vil gi. Samfunnsnyttene er heller ikke dokumentert og satt i et regionalt perspektiv. NNV går derfor sterkt mot etableringen av et industriområde i Hansvågen.

Vi er ikke imot utvidelse av Fjellstrands aktiviteter generelt, men mener plasseringen i Hansvågen er totalt uakseptabel. Det må legges mer ressurser i å utrede alternative løsninger, der det må kreves bedre begrunnelse for arealkrav og mindre strenge kriterier med tanke på kjøreavstand fra Oma.

Nasjonale målsetninger

En etablering av industriområde på Neshalvøya (bilde 1) vil fjerne Norge ytterligere fra de mål vi har satt oss gjennom å signere:

- Den Europeiske Landskapskonvensjonen (2004). Målet med konvensjonen er å beskytte landskapet gjennom forvaltning og planlegging, og å fremme europeisk samarbeid om beskyttelse av landskap.
- Rio-konvensjonen / Konvensjonen om biologisk mangfold (1992), der målet er bevaring av biologisk mangfold og bærekraftig bruk av dets ressurser. Partene i konvensjonen har forpliktet seg til å sørge for at tap av biologisk mangfold stanses innen 2010.
- Bernkonvensjonen (1979), som skal bidra til å beskytte vill flora og fauna og deres habitater. Spesielt med tanke på arter som krever internasjonalt samarbeid, slik som migrerende arter. Alle fugler utenom 11 arter er inkludert i konvensjonens tredje liste, som inneholder arter som medlemslandene skal gjøre en innsats for å bevare.

Utbyggingen bryter også med en rekke nasjonale mål knyttet til biologisk mangfold, strandsonvern, kulturlandskap, jordressurser og grunnlag for, samt fremming av reiseliv og turistnæring.

Landskap

Landskapet på Neshalvøya er spesielt verdifullt fordi området viktige lokale og regionale verdier er omkranset av nasjonalt og internasjonalt verdifulle landskapstyper, som vestlandsbygdene, fjorden og fjellene. Neshalvøya har stor variasjon i vegetasjonstyper.

Bilde 1: Neshalvøya sett fra vest

Biologisk mangfold

Den aller største trusselen det biologiske mangfoldet i dag står ovenfor er arealendringer, enten i form av opphør av bruk eller direkte beslaglegging av habitat. En etablering av skipsverft i Hansvågen representerer begge disse farene. Inngrepet vil beslaglegge et område på 79 da, og splitte opp en strandlinje som ellers ikke er berørt av tunge inngrep. Habitatfragmentering er alvorlig, og man kan ikke regne skader på naturmangfoldet ved inngrep kun i selve området skipsverftet bygges på og veien inn. Den andre varianten er representert ved viktig kulturlandskap i form av tradisjonsrike gårder som mister sin verdi, og vil i sterk grad begrense mulighetene til å opprettholde kulturlandskapet som i dag finnes på Neshalvøya.

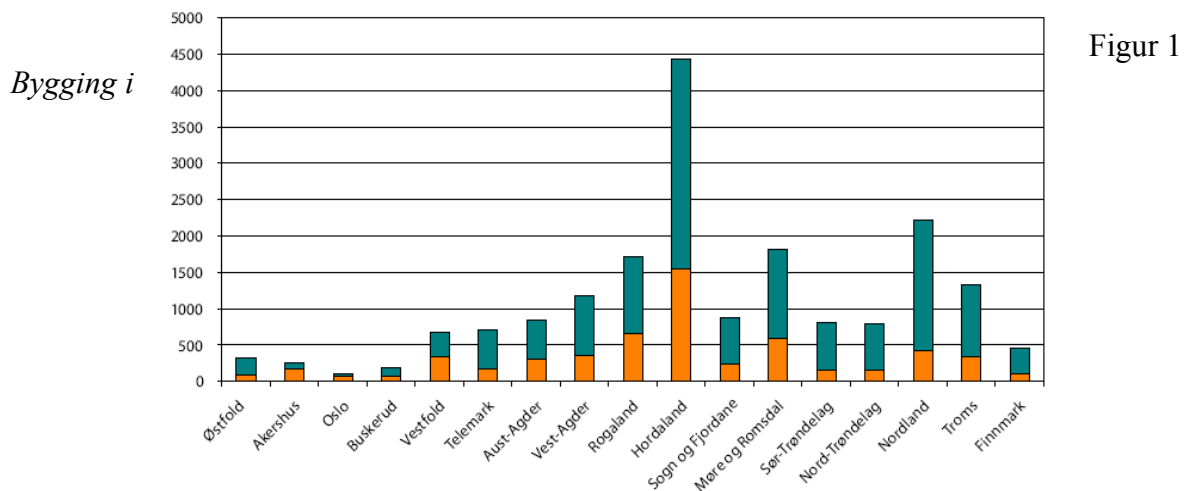
Hansvågen er spesielt verdifullt fordi området har høy diversitet i vegetasjonstyper innenfor et lite område. Det er naturlige og kulturbetingede naturverdier, og flere typer er satt til lokalt, regionalt og nasjonalt viktige i Rådgivende biologers rapport.

I verddivurderingen er influensområdet satt til 100 m utenfor tiltaksområdene. Det betyr at flere av de meget verdifulle naturtypene ”går klar” av tiltaket, slik som området med gamle eiketrær (bilde 2). Det er viktig å huske at en utbygging også vil redusere verdien til områdene rundt inngrepet, og det er sannsynlig at det vil bli videre industrietablering her.

Strandsonevern

Området ligger i strandsone som har få inngrep fra før. I Hordaland er det blitt bygget mye i strandsonen (se figur 1), noe som også strider mot nasjonale mål:

” Regjeringen ønsker en strengere og mer langsiktig strandsoneforvaltning. Det er derfor nødvendig igjen å oppfordre kommunene til en streng praksis ved behandlingen av plansaker og dispensasjoner i 100-metersbeltet langs sjøen. Statlige og regionale myndigheter må medvirke i arbeidet med å sikre nasjonale interesser i strandsonen, og eventuelt fremme innsigelser. (St.meld. nr. 26 (2006-2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand, side 66.)

strandsonen 1.1.2000 – 1.1.2006, fordelt på by og tettsted (nederst) og områder utenfor by og tettsted (øverst). (St.meld. nr. 26 (2006-2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand, side 57.)

Kulturlandskap

Helhetlig verdiskaping i bygdene er et nasjonalt mål, der gårdsturisme, opprettholdelse av kulturlandskap og kulturmiljø inngår. Et kulturmiljø er flere kulturminner som utgjør en helhet. Dette må også forvaltes som en helhet. Kulturlandskapet knyttet til landbruk viser menneskets kulturelle naturbetingede historie og utvikling, og det legges derfor vekt på bondens rolle som forvalter.

På Nestunet har gårdseierne gjort en stor innsats i denne sammenhengen, blant annet gjennom å ivareta gamle bygninger, styvingstrær, en blomstereng og aktiv bruk av utmarka, som danner en helhet av kulturminner og dermed et kulturmiljø. Elementene i kulturmiljøet er ikke bare deler av et ”museum”, men brukes aktivt, og hele miljøet eksponeres samtidig for besøkende fra nær og fjern gjennom gårdsturisme.

Neshalvøya er et praktksemlpar på et en samling av slike verdifulle elementer som man ønsker å bevare, jamfør de nasjonale målene. Nestunet ble i 1999 tildelt Norsk Kulturarv sin ”Olavsrose”, i ... Kvam herad sin ”Kulturpris” og i 2002 Fylkesmannen i Hordaland sin Kulturlandskapspris. Prisene viser at forvaltningen av dette området ikke kunne vært gjort på

en bedre måte. En mulig verftsutbygging vil gjøre det umulig å videreføre verdifulle, helhetlige forvaltningen av kultur- og naturmiljøet.

De helhetlige verdiene ved Neshalvøya knyttet til det ovenstående kommer ikke særlig godt frem i konsekvensutredningen. Bioforsk Midt-Norge har derimot laget en rapport om virkninger på kulturlandskap og biologisk mangfold knyttet til dette, som setter tiltaket i et helhetlig perspektiv. Bioforsk frafråder i sin rapport å åpne for nedbygging av Hansvågen.

Landbruk

Nasjonale mål for landbrukspolitikken settes til side dersom Hansvågen blir industriområde. Vestlandet har verdifulle ressurser i småskala produksjonsformer der helhet, historiske verdier og bærekraft har tyngde. Dessverre fører den lavere økonomiske verdien i slik drift til fraflytting. Effektivisering og intensivering av jordbruket har ført landbruket mot sentralisering i lavlandet og reduksjon av drift med påfølgende reduksjon av bosetting i distriktene ellers. Dagens aktive drift av gården på Neshalvøya løser, som tidligere beskrevet, disse utfordringene på en god måte.

Fremtidig utvikling

På FNs konferanse om Miljø og utvikling i Rio 1992, der Norge deltok, ble medlemslandene enige om at bærekraftig utvikling var et mål for verdenssamfunnet. Dette vil ifølge definisjonen si *”en utvikling som imøtekommer nåværende generasjoners behov uten å bringe fremtidens generasjoners muligheter til å oppfylle sine behov i fare”*. For fremtidige generasjoner vil det være mer verdifullt med et levende kulturmiljø enn en utvidelse av Fjellstrand med utbygging på Neshalvøya. Økt ressursforbruk og globale klimaendringer vil gjøre naturgrunnet mer verdifullt, og primærnæringer vil være spesielt viktige. Det er dermed behov for nytenkning for å sikre at en god forvaltning av dyrkbar mark kan kombineres med utvikling av lønnsomme næringer, tjenester og produkter. Dagens drift på Neshalvøya er nettopp et resultat av slik nytenkning. Her ved kysten av Hardangerfjorden er det vakker harmoni mellom natur, lokalmiljø, gårdsturisme, jordbruk og kulturlandskap. Det hele omgitt av et landskap av internasjonal verdi.

Det er et paradoks at Kvam herad ga Nestunet sin ”Kulturpris”, for deretter å fremme forslag om virksomhet som vil ødelegge for driften på Nestunet. Dette sender ikke positive signaler til andre som vil gjøre en innsats på dette området.

KU bærer preg av en ikke-nøytral fremstilling, der de positive sidene har fått mer fokus enn de bør, og de negative sidene mindre enn de bør. Faglige vurderinger av arbeidsmarked, infrastruktur og boligsituasjon er ikke tatt i betraktning når man snakker om hensynet til arbeidsplasser - argumentet brukes kun med det utgangspunkt at industri er lik utvikling. Regionen ville ha større fremtidige muligheter for samfunnsnyttig utvikling dersom skipsverftet ble planlagt i et mer helhetlig perspektiv. Skipsverftet vil ødelegge for gårdsturismen og reiselivsnæringen på Nestunet, som er i forankret i lokale verdier. Reiseliv er mer langsiktig virksomhet enn skipsverft og gir mer bærekraftig utvikling. Områder som Neshalvøya med arbeidet som gjøres der er sjeldne, verdifulle og bør verdsettes og fremmes. Man kunne bevare den verdifulle halvøya, tilrettelegge for økt gårdsturisme og reiseliv i fremtiden og likevel få industri og utvikling i arbeidsmarkedet dersom man tok en annen vinkling i saken og så på andre alternativer enn Hansvågen.

Neshalvøya ville være en god kandidat til *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket*, som alle fylker skal velge ut, og der den første kontakt med kommuner og grunneiere skulle tas innen 2007.

Utredning av andre alternativer

Miljøverndepartementet påla utbygger (Fjellstrand AS) å utrede alternative løsninger grunnet stor konflikt på Neshalvøya. Utredningene som ble gjort er etter NNVs mening ikke gode nok, og oppfyller dermed ikke kravene fremlagt av Miljøverndepartementet. De viktigste punktene er:

- Det var stort avvik i arealkrav fremlagt i planprogrammet og i konsekvensutredningen. I planprogrammet sto det at det var nødvendig med et areal på 300 x 125 m, noe som gir 37.5 da, mens det i konsekvensutredningen står det er nødvendig med 79 da – mer enn dobbelt så mye.
- Et av kriteriene fremlagt ved valg av lokalisering for utvidelse er minste kjøreavstand fra Oma på 15 minutter. Etter vår mening er dette et unødvendig strengt kriterium, som alt for tidlig utelukker flere mulige alternativer. Disse burde vært utredet.

Disse avvikene utelukker gode alternativer, både utvidelse av eksisterende område på Oma, og områder utenfor 15 minutters kjøreavstand. Også områder utenfor Kvam bør kunne vurderes.

Veialternativer

NNV vil ikke gå inn på vurderinger av veialternativer, da hele inngrepet er uakseptabelt. Det er god grunn til å frykte at en etablering av industriområde på Neshalvøya kombinert med de store kostnadene knyttet til bygging av veien vil presse frem en videre utbygging i området. Dette vil blant annet true Nestunet og den viktige lokaliteten med gamle eiketrær nord for tiltaksområdet (bilde 2).

Bilde 2 Gammel eik

Forvaltning og regional planlegging

Etableringen av et industriområde for skipsverft i Hansvågen er et stort inngrep som vil ha konsekvenser for regionen. Forvaltningsmyndighetene har ansvar for å ta saken ut av den kommunale planleggingen for å se på saken i et regionalt perspektiv.

Det finnes sannsynligvis egnede lokaliteter i nabokommunene, og argumentet om arbeidsplassene som skapes holder også for en etablering her, da pendleravstand, heller enn

kommunegrenser vil bestemme hvor arbeidskraften hentes fra. Slike vurderinger blir ikke gjort all den tid beslutninger tas på kommunalt nivå.

I tillegg vil en så stor utbyggingssak skape konflikter i et lite lokalsamfunn som i Kvam grunnet sosiale og familiære nettverk. Det vil være vanskelig for enkeltpersoner, også i en yrkes- eller politisk rolle å gå mot den største og eneste industriaktøren i kommunen. Derfor er det sannsynlig at bildet av motargumenter ikke kommer klart frem. På flere områder har beslutningstaking i de senere årene blitt ført ned på lavere nivå av den grunn at man lokalt kjenner bedre til området det gjelder, men disse omstillingene kan også være problematiske. I et økonomisk perspektiv er det vanskelig for kommunene å ta beslutninger som sikrer langsiktige goder slik som området på Neshalvøya representerer (se tidligere avsnitt). I en trang økonomisk situasjon er det klart at kommunen velger å gå inn for en utvidelse, som gir kortsiktig økonomisk gevinst. I situasjonen med reguleringsplanen for industriområde i Hansvågen er det tydelig at Kvam herad vil gå inn for dette, da kommunen selv er både forslagsstiller og ansvarlig planstyresmakt.

Dersom en utvidelse blir resultatet av avgjørelsen, er eneste mulighet for å ivareta verdiene i området at forvaltningsmyndigheter på høyere nivå går inn og overprøver Kvam herads beslutninger. I Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering i Norge (Dokument nr. 3:11, 2006-2007) stilles det spørsmål til om regionale og statlige instanser i stor nok grad kommer med innsigelser til plansaker og påklager dispensasjonsvedtak gjort av kommuner, slik de har mulighet til. *"Miljøverndepartementet har det overordnede ansvaret for å sette kommunene i stand til å gjennomføre sine oppgaver."* (...) *"Nivået og takten på utbyggingen må være i henhold til "føre var"-prinsippet, og arealforvaltningen må være tilstrekkelig langsiktig dersom bærekraftig utvikling skal nås – også på lang sikt."* (Fra sammendrag av dokumentet)

Tilkomstveien vil komme til å koste kommunen mellom 25 og 36 millioner kroner, avhengig av hvilket alternativ som velges. Det må stilles spørsmål om et så dyrt tiltak kan forsvares ut fra lønnsomheten en utvidelse av Fjellstrands aktiviteter vil gi. Det antydes også i KU at Fjellstrand ønsker muligheter for eventuell senere utvidelse. En senere utvidelse eller annen industriutvikling i området rundt vil sannsynligvis godkjennes fordi det allerede er inngrep i området og Kvam herad har hatt store veikostnader. Det er flere viktige naturområder som ikke er med i influensområdet og dermed ikke blir vurdert. Spesielt bekymringsfullt er forringelsen av grunnlaget til Nestunet og det tilhørende kulturlandskapet.

NNV vil be Fylkesmannen og Miljøverndepartementet se grundig på avgjørelsen med tanke på Kvam herads rolle som forslagsstiller og planstyresmakt, grunnlaget i KU i forhold til virkelige planer for utbygging, reelle samfunnsgeoder av tiltaket med tanke på størrelsen og verdi av vei i forhold til tiltak, mulige alternativer og helheten av naturverdiene i området.

Oppsummering

Norges Naturvernforbund ser svært alvorlig på de negative konsekvenser en nedbygging av Hansvågen vil ha for de unike naturverdiene i området. Få steder har man verdier knyttet til så mange temaer innen nasjonale miljømål samlet på et så lite område. Det ville derfor være trist om området nå rases basert på et svært mangelfullt beslutningsgrunnlag, spesielt knyttet til mulige alternative plasseringer. Med denne bakgrunn ber NNV om at Kvam herad finner en alternativ lokalisering for Fjellstrands planlagte utvidelse.

Vennlig hilsen
NATURVERNFORBUNDET HORDALAND

Ingar Flatlandsmo
Leder

Eva Kittelsen, styremedlem
Styremedlem

KOPI:

Kvam herad
Kåre Nes
Hordaland fylkeskommune
Fylkesmannen i Hordaland
Direktoratet for Naturforvaltning
Miljøverndepartementet
Landbruksdepartementet
Statens Landbruksforvaltning
Norges Bondelag
Innovasjon Norge